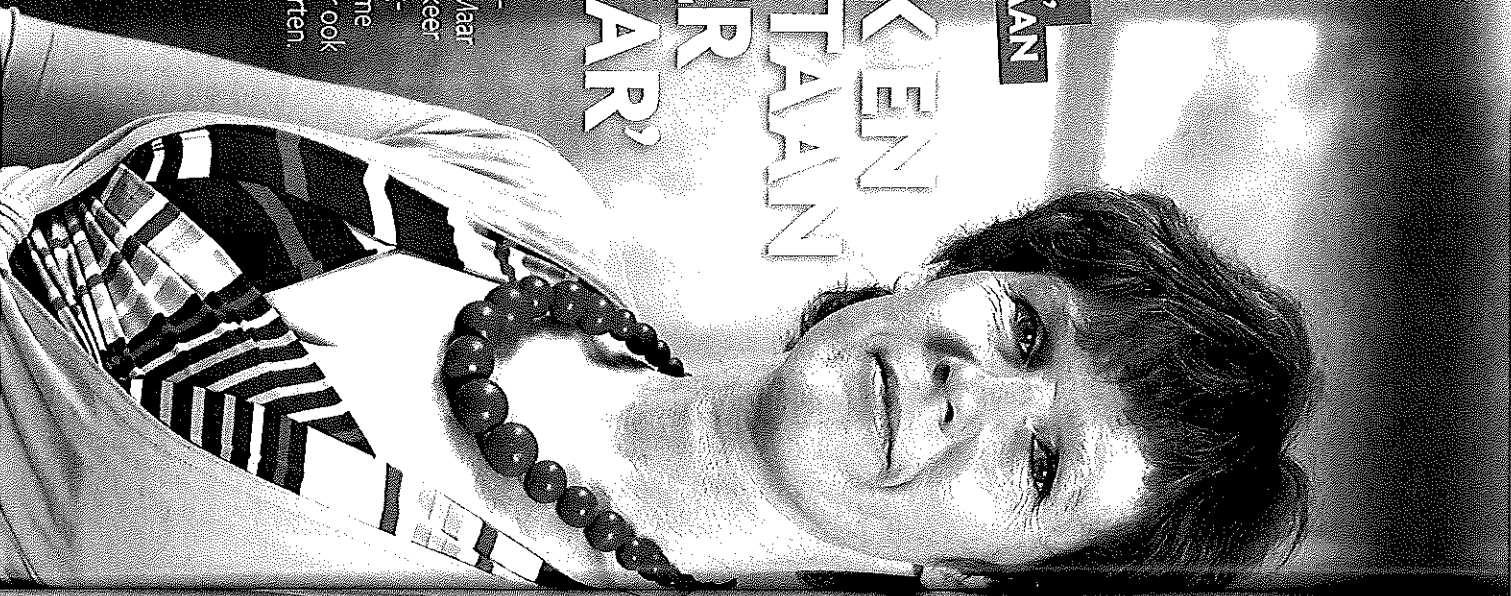

ELS IS PLEEGOUDER, MET VALLEN EN OPSTAA

'PRAKTIJK EN IDEEAAL STAAN SOMS VER UIT ELKAAR'

Pleegzorg groeit. Al jaren aan een stuk. Momenteel verblijven ruim 6.000 pleegkinderen en -gasten in een pleeggezin. Maar de vraag naar pleeggezinnen is tot drie keer hoger. Els Van Achter is al tien jaar pleegouder. Fentje die graag haar enthousiasme over pleegzorg met anderen deelt, maar ook niet blind is voor de pijnpunten en tekorten.

Je bent al tien jaar pleegouder. Hoe kwam je destijds in de pleegzorg terecht?

Dat is gelukkig aan geroemd. Ik heb altijd het idee gehad dat er in mijn gezin en in mijn hart niet alleen plaats was voor eigen kinderen, dat er ook ruimte was voor anderen. Tot adoptie voelde ik mij niet echt aangetrokken omdat ik het moeilijk vind een kind definitief weg te halen uit zijn oorspronkelijke omgeving. Maar omdat dat bij pleegzorg minder speelt, sprak dat mij wel enorm aan. Toch hadden we aanvankelijk ook wel wat bezwaren. Vooral de angst voor het contact met de biologische ouders speelde heel sterk. Wat voor mensen zouden dat zijn? Zouden we een slagem met hen op goede voet te blijven en hoe zouden we dat dan best aanpakken? We bleven twifelen tot ik, op een gegeven moment, vernam dat een kennis in z'n moeilijke situatie terechtgekomen was dat haar kind in een pleeggezin geplaatst werd. Toen maakte ik een klik. Het besef dat iedereen kan overkomen, dat het niet alleen maar criminelen zijn van wie de kinderen in de pleegzorg terechtkomen, zongde ervoor dat ik het besef dat ik had eindelijk kon nuanceren. En dus gaven we ons op als kandidaat-pleeggezin.

Verliep het allemaal zoals je verwacht had?

Eigenlijk hadden we aangegeven dat we ons gang over een keurver wilden ontfemen, maar het duurde een hele poos voordat we er ook daadwerkelijk een kregen toegewezen. De diensten voor pleegzorg hebben heel veel belang aan een goede matchings tussen pleegkind en pleeggezin en daardoor gaat er soms heel wat tijd overheen. Maar op een gegeven moment kregen we wel de voorzichtige vraag of we in afwachting eventueel voor crisisopvang voor een tiener wilden zorgen. Het zou maar voor een week of wat zijn en dus deden we. Daarom niet? Mocht het niet meevallen, dan was een week zo voorbij. En zo konden we alvast eens proeven van wat pleegzorg in de praktijk betekende. We stonden toe en zo zijn we begonnen met af en toe voor een korte periode tieners op te vangen. Voor onze eigen ideale manier om met pleegzorg vertrouwd te raken. Omdat het niet om leeftijdsgroepjes ging, voelde het voor hen op geen enkele manier bedreigend aan. Ingeendel, ze vonden het niet heel leuk, zo een tijdje een grote broer of zus in huis. Negen jaar geleden kregen we uiteindelijk dan toch een kleintje toege-

En dus zijn er na Mattias nog andere pleegkinderen gevolgd?

Ja, dat is absoluut één van de moeilijkste aspecten. Mattias (*) was vier toen hij bij ons kwam en hij is bijna acht jaar gebleven. Voor onze eigen kinderen was het in het begin serieuze aanpak. Ik herinner me hoe mijn zoonmie na een week of zes op een gegeven moment hard op tafel sloeg en zei: 'Nu wil ik dat Mattias terug naar de instelling gaat!' Dat was wel even schrikken. We zagen ook wel dat Mattias en hij niet meteen de beste vrienden waren, dat ze af en toe ruzie maakten, maar dat het zo diep zat hadden we echt niet in de gaten. Uit die reactie hebben we wel heel veel geleerd. Van dan af hebben we er altijd goed voor gemaakt ook onze eigen kinderen voldoende feedback te geven. Zo vond iedereen uiteindelijk zijn eigen plekje. Uiteraard waren er nog moeilijke periodes. Mattias was nu eenmaal een pittig kereltje, hij had veel aandacht nodig en zoals veel pleegkinderen bracht hij een zekere problematiek met zich mee. In het was niet gemakkelijk om hem na acht jaar te zien vertrekken. Maar alles bij elkaar was het toch een overwegend positieve ervaring en klik ik met een goed gevoel op die periode terug.

Je begint er zelf over: het onvermijdelijke afscheid nemen. Is dat het moeilijkste aspect van pleegzorg?

Het is absoluut één van de moeilijkste aspecten. Een van de belangrijkste redenen ook waarom heel wat mensen pleegzorg niet zien zitten. Ze zijn bang dat ze zich aan een kind zullen hechten en dat het onverwacht zal zijn hen op een dag te moeten zien vertrekken. Het is inderdaad iets waar je rekening mee moet houden. En nee, dat is niet gemakkelijk. Je meer omdat er niet zoiets als wettelijk geregeld contactrecht is. Soms is dat contact er achteraf wel nog, maar als de ouders of het kind zelf dat niet zien zitten, kan je er geen enkele aanspraak op maken. Tenzij je naar de rechter stap, maar dat is toch wel een bijzonder grote stap. Anderzijds moet je dan 'tweedelige' karakter van pleegzorg toch ook wel nuanceren. Natuurlijk is het de bedoeling dat de plaatsing in een pleeggezin tijdelijk is, maar als je het belang van het kind voorop stelt - wat bij pleegzorg toch altijd zou moeten gebeuren - dan moet je zo'n kind vooral bestaansszekerheid kunnen geven. Zeker voor kinderen die al erg lang en van op jonge leeftijd in een pleeggezin verblijven, kan het daarom belangrijk zijn dat je op een gegeven moment tegen zo'n kind kan zeggen: 'Jij mag hier groot worden. Ook voor de biologische ouders is het uiteindelijk beter dat ze weten waar ze aan toe zijn. Als het dilaat is dat ouders voor lange tijd niet in staat zullen zijn voor hun kind te zorgen, speel er dan open kaart over. Niemand heeft er baat bij jarenlang in het ongewisse te zitten te worden. En zorg er ook voor dat ze de begeleiding krijgen die ze nodig hebben. Jammer genoeg staan de praktijk en het ideaal soms nog nijdver uit elkaar. Er zijn bij het Comité Bijzondere Jeugdzorg en de jeugdrechtspraak consultants en jeugdrechters die inzaken dat het in het belang van het kind is om zekerheid te bieden en uitspakken op langere termijn te doen, maar jammer genoeg niet alleen. Het blijft dus afhankelijk. Maar toch denk ik dat je je door de angst voor het loslaten niet zou mogen laten afschrikken. Ook je eigen kinderen moet je tenslotte vroeg of laat loslaten, soms sneller dan verwacht. Maar dat wil toch niet zeggen dat je al die tijd die je wél samen doorbrengt daardoor moet laten overschadwen. Bij pleegzorg is dat niet anders.'

Momenteel wordt er voor slechts één op de drie kinderen die nood hebben aan een pleeggezin ook daadwerkelijk een plek gevonden.
Dat heeft met verschillende factoren te maken. Eerst en vooral is de vraag naar pleegzorg de laatste jaren enorm toegenomen omdat er >>>

'SOMMIGE MENSEN DROMEN ERVAN DE MOUNT EVEREST TE BEKLIMMEN. IK WILDE GRAAG KINDEREN HELPEN HUN WEG TE VINDEN IN HET LEVEN'

ook steeds meer kinderen in de Bijzondere Jeugdzorg terechtkomen. Ook pleegzorg groeit, maar minder snel. En dat is heel begrijpelijk. In onze maatschappij zijn gezinnen waarin beide partners uit werken gaan steeds meer de norm. Dat maakt het vanzelf al moeilijker om de zorg voor een pleegkind in je gezin te integreren. De tekorten zijn trouwens ook niet voor alle leeftijdsgroepen even groot. Vooral voor baby's en tieners wordt maar moeilijk een plaatsje gevonden. Voor baby's heeft dat vooral met de praktische organisatie te maken. Tot voor een jaar was het - door een lacune in de wetgeving - mogelijk ouderschapsverlof op te nemen voor een pleegkind. Zo kreeg je tijdens de eerste maanden dat zo'n kind onder je hoede was de kans die o zo belangrijke hechtingsband op te bouwen. Maar de bevoegde instanties hebben beslist dat ouderschapsverlof voor pleegkinderen niet langer kan. Bij tieners spelen heel andere bezwaren. Mensen zijn bang dat ze al te veel meegemaakt hebben, dat hun rugzakje met problemen te zwaar zal zijn en daarom durven maar weinigen het aan zo'n tiener in huis te halen. Onterecht eigenlijk, want kinderen die echt ernstige gedragsproblemen vertonen komen in principe niet in de pleegzorg terecht maar worden doorverwezen naar andere instanties. Maar het is een begrijpelijke angst.'

Speelt ook het financiële aspect een rol?
'Absoluut. Een voltijdse job combineren met pleegzorg is, zeker als het over jonge kinderen

een soort van installatiepremie, een toelage voor wie de stap naar pleegzorg wil zetten, hier soelaas kunnen bieden.'

Zou een financiële vergoeding, bovenop de bestaande onkostenvergoeding, pleegzorg aantrekkelijker kunnen maken en zo de tekorten kunnen helpen wegwerken?

'Misschien, maar ik denk niet dat betaalde pleegzorg een goed idee is. Niet zozeer omdat sommige mensen dan om de foute redenen voor pleegzorg zouden kiezen - die kan je er nog wel uitfilteren bij de selectie - maar omdat zo'n constructie gewoon heel moeilijk werkbaar is. Er zijn landen, Frankrijk bijvoorbeeld, waar pleegouderschap inderdaad vergoed wordt. Maar de pleegouders daar zijn daar ook niet echt tevreden mee. Weet je wat het probleem is? Als je een vergoeding ontvangt, word je eigenlijk een werknemer, en dan moet je de orders van je overste opvolgen. Voor alles en nog wat moeten die mensen bijgevolg toestemming vragen. Om met hun pleegkind naar de kapper te gaan bijvoorbeeld. Of wanneer een pleegkind een keertje bij een vriendje wil gaan logeren. Dat maakt het allemaal bijzonder complex. Bovendien denk ik dat zo'n vergoeding

van tijd merkt dat er een band begint te groeien, dat zo'n kind zich thuis begint te voelen, dan geeft dat echt een heel bijzonder gevoel. Ja, daar doe je het voor. Ik denk dat het een slecht idee is de stap naar pleegzorg te zetten omdat je in je eigen leven een tekort ervaart. De leegte die je voelt proberen op te vullen met een pleegkind, dat lukt toch niet. Maar als je voor pleegzorg kan kiezen vanuit een teveel, vanuit het gevoel dat je nog wel iets te bieden hebt, dat er in jouw hart en gezin nog wel plaats is voor een kind extra, dan ben ik ervan overtuigd dat het een bijzondere verrijking kan zijn. Zelf heb ik pleegzorg altijd als een uitdaging beschouwd. Sommige mensen dromen ervan de Mount Everest te beklimmen of een marathon te lopen. Ik droomde ervan kinderen te helpen om hun weg te vinden in het leven. Het heeft me bij momenten bloed, zweet en tranen gekost, maar je krijgt er zo veel voor in de plaats.'

Over welke eigenschappen moet je beschikken om van pleegzorg een succesverhaal te maken?

'Ik denk dat relativeringsvermogen het allerbelangrijkste is. Als je er niet in slaagt de problemen waar je vroeg of laat onvermijdelijk mee geconfronteerd wordt te relativeren, als het je niet lukt de dingen in hun context te plaatsen, dan hou je het niet vol. Daarnaast moet je toch ook wel een beetje een wereldverbeteraar zijn. En een positivo. Wie altijd meteen de negatieve kant van de dingen ziet, zich blind staart op wat er allemaal zou kunnen mislopen, begint er waarschijnlijk ook gewoon niet aan. Positief ingesteld dus, maar ook realistisch. Want we moeten eerlijk zijn: het kan inderdaad fout lopen. Niet minder dan 44 procent van de pleegzorgplaatsingen wordt voortijdig afgebroken. Dat is een enorm percentage, en de pleegzorgdiensten zijn er dan ook heel hard mee bezig om daar iets aan te veranderen, om de pleeggezinnen nog meer en betere ondersteuning te bieden zodat die cijfers naar beneden kunnen. Maar de kans op 'falen' zal altijd reëel blijven. Als je dat niet kan plaatsen, begin je er beter niet aan. Tenslotte is het ook uitermate belangrijk dat de relatie met je partner goed zit, want hoe je het ook draait of keert, pleegzorg zal je relatie onvermijdelijk extra belasten. Als je een relatie hebt tenminste, want je kan natuur- >>

'AAN PLEEGZORG MOET JE BEGINNEN VANUIT EEN TEVEEL, NIET VANUIT EEN TEKORT'

gaat, meestal niet haalbaar. Dat betekent dat mensen die voor pleegzorg kiezen vaak ook minder gaan werken. Met alle financiële gevolgen van dien. Bovendien brengt pleegzorg ook heel wat extra kosten met zich mee. Er is weliswaar een onkostenvergoeding voorzien en die volstaat meestal wel om de dagelijkse kosten te dekken, maar als je een grotere auto moet aanschaffen om je pleegkind ook mee te kunnen nemen met de wagen of ruimer moet gaan wonen om een extra kamer voor je pleegkind te voorzien, dan wordt dat natuurlijk niet vergoed. Begrijpelijk, maar het is soms wel een reden waarom mensen afhaken. Zeker in de steden, waar wonen sowieso meer kost, merken we dan ook dat er opvallend minder pleeggezinnen zijn, terwijl de vraag er wel groot is. Misschien zou

ook nadelig is voor de hechtingsband met je pleegkind. Vanaf een bepaalde leeftijd weten die kinderen ook wel of je er al dan niet voor betaald wordt om voor hen te zorgen. Logisch toch dat ze anders aankijken tegen iemand die het op vrijwillige basis en dus puur uit overtuiging doet dan tegen iemand die daarvoor betaald wordt?'

Wat is volgens jou het beste argument om toch pleegouder te worden?

'Pleegouder zijn is enorm boeiend. Het is zeker niet altijd rozegeur en maneschijn, maar het is wel ontzettend leuk om te zien hoe een kind openbloeit. Dat gebeurt soms zelfs in crisispleegzorg, wanneer een kind gewoon weer even op adem kan komen. En als je na verloop

**'DAT JE GEEN AANSPRAAK
KAN MAKEN OP
BEZOEKRECHT EENMAAL JE
PLEEGKIND VERTROKKEN
IS, DAAR HAKEN
PLEEGOUDERS OP AF'**

Els Van Achter (44) heeft tien jaar ervaring als pleeg-ouder. Momenteel fungeert het gezin van Els als crisispleeggezin voor tieners, maar in het verleden namen ze ook de langdurige zorg voor pleegkinderen op zich. Els is daarnaast ook voorzitter van de vzw Pleegouders Vlaanderen en maakt deel uit van verschillende overlegorganen, zoals Pleegzorgpunt, een overlegplatform waarin zowel ouders, pleegouders als diensten voor pleegzorg vertegenwoordigd zijn.

lijk ook als alleenstaande pleegouder worden. Die extra belasting geldt trouwens ook voor de rest van je gezin. Ik ben daar zelf best wel van geschrokken en ik hoor het ook vaak van andere pleegouders: hoe goed je gezin ook draait, als je een pleegkind in huis neemt, verdwijnt de harmonie op zijn minst tijdelijk. Iedereen moet namelijk weer zijn eigen plekje zoeken en dat is niet altijd zo eenvoudig. Daarom vind ik het ook zo belangrijk dat wij als gezin de keuze voor pleegzorg altijd samen nemen. Als er een nieuwe aanvraag binnenkomt steken we telkens opnieuw met het hele gezin de koppen bij elkaar, bekijken we of ieder van ons het ermee eens is dat we ervoor gaan. Want alleen als iedereen het ziet zitten, kan het lukken.'

Welke maatregelen kunnen er volgens jou nog genomen worden om het tekort aan pleegouders weg te werken?

'Er wordt heel wat campagne gevoerd om nieuwe pleegouders aan te trekken en dat is natuurlijk een goede zaak, want ze zijn broodnodig. Maar er zou naar mijn gevoel ook wat meer inspanning geleverd moeten worden om de pleeggezinnen die er zijn beter te ondersteunen en zo te vermijden dat zij afhaken. Vanuit onze vzw ijveren wij bijvoorbeeld voor een soort statuut voor pleegouders. Het zou al heel

wat zijn mocht je als pleegouder het recht hebben alle dagelijkse beslissingen te nemen.

Nu zijn er nog een hele hoop dingen waarvoor je toestemming moet vragen. Je pleegkind meenemen op vakantie bijvoorbeeld mag niet zonder uitdrukkelijke toestemming van de ouders. Dat er over 'grotere' zaken, zoals studiekeuze of de beslissing of een kind al dan niet zijn communie doet, met de ouders overlegd moet worden, is niet meer dan normaal. Maar het zou fijn zijn dat je daar als pleegouder ook inspraak in zou hebben en dat is nu niet altijd het geval.' 'Een ander belangrijk pijnpunt bij pleegouders is het gebrek aan inspraak wanneer het kind waarvoor zij een tijd gezorgd hebben bij hen weggaat. Terwijl zij op dat moment vaak degenen zijn die dat kind het allerbeste kennen, worden ze soms niet gehoord en daardoor haken heel wat mensen af. Net als door het feit dat ze geen enkele aanspraak kunnen maken op een bezoeksregeling. Dus ook dat zou beter wettelijk geregeld worden. Er beweegt gelukkig heel wat in de sector en er worden ook echt wel inspanningen geleverd om de situatie te verbeteren. Ik heb er dus goede hoop op dat we er de komende jaren op vooruit zullen gaan.'

Mocht je zelf kunnen terugkeren in de tijd, zou je dan opnieuw voor pleegzorg kiezen?

'Absoluut. Pleegzorg brengt enorm veel emoties

mee. Zowel positieve als negatieve, maar alles bij elkaar hebben we het pleeggezin zijn vooral als bijzonder verrijkend ervaren. En nu spreek ik niet alleen in mijn eigen naam, maar ook in die van mijn partner en kinderen. We zijn door moeilijke periodes gegaan en het is soms echt balanceren op een slap koord, maar je krijgt er heel veel voor in de plaats. Wij zijn er als gezin in ieder geval hechter en sterker door geworden en mijn kinderen zeggen letterlijk dat het hun blik op het leven en de wereld verruimd heeft. En als je dan ook nog het geluk hebt kinderen die hun weg in het leven dreigden te verliezen weer op hun poten terecht te zien komen dan besef je: daar doen we het voor. Natuurlijk zal er wel een dag komen dat we 'uitgezorgd' zijn, dat we het hoofdstuk pleegzorg zullen afsluiten. Maar dat is zeker nog niet voor morgen.'

(* Om privacyredenen zijn de namen van de minderjarige pleegkinderen in de tekst fictief.

MEER WETEN?

Meer informatie over pleegzorg vind je op www.pleegzorgvlaanderen.be.

Wie benieuwd is naar de ervaringen van andere pleegouders kan terecht op www.pleegouders-vlaanderen.be.